Vlaams Parlement

stuk **992** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 24 februari 2011 (2010-2011)

Voorstel van resolutie

van de heren Matthias Diependaele, Ward Kennes en Jan Roegiers,
mevrouw Fientje Moerman en de heren Boudewijn Bouckaert
en Filip Watteeuw

betreffende het ondersteunen van het Baskische vredesproces

verzendcode: BUI

TOELICHTING

1. Achtergrond en voorgeschiedenis

Met het eindigen van de 'Troubles' in Noord-Ierland is het Baskische conflict wellicht het laatste conflict in Europa dat tot heel recent mensenlevens eiste. Nog niet zo lang geleden pleegde de ETA (Euskadi Ta Askatasuna, Baskenland en Vrijheid) nog terroristische aanslagen in Spaans Baskenland. Het al jaren aanslepende conflict is een aaneenschakeling van actie en reactie tussen de Spaanse staat en de Baskische afscheidingsbeweging, die uitmondde in een spiraal van geweld en repressie.

De terroristische ETA pleegt sinds de jaren 1960 aanslagen waarbij al meer dan 800 doden en een veelvoud aan zwaargewonden te betreuren vielen. De laatste aanslag vond plaats op 9 augustus 2009 in Palma de Mallorca.

Als reactie op de aanslagen en in een poging de Baskische afscheidingsbeweging in bedwang te houden, gebruikt de Spaanse staat methoden die onaanvaardbaar zijn voor een land dat deel uitmaakt van de Europese Unie. Politieke meningen worden gecriminaliseerd, arrestaties zijn soms twijfelachtig, veroordeelden worden ver weg van familie en vrienden gevangen en/of 'incommunicado' gehouden. Getuigenissen over folteringen komen nog steeds voor, praktijken waarover Amnesty International jaar na jaar rapporteert.

In het laatste jaarrapport van Amnesty International staat te lezen:

"The authorities continued to hold in incommunicado detention people suspected of involvement in terrorism-related activities, despite repeated calls from international human rights bodies for this practice to be abolished. Under current legislation, detainees held incommunicado have severely restricted access to legal representation and are at increased risk of torture and other ill-treatment.

In its concluding observations of 19 November, the UN Committee against Torture (CAT) reiterated its concern that Spain's incommunicado detention regime for cases involving terrorism or armed groups weakened necessary legal safeguards against acts of torture or ill-treatment. The CAT called upon Spain to amend the incommunicado regime with a view to abolishing it. […]

The UN Special Rapporteur on human rights and counter-terrorism and the UN Human Rights Committee had raised concerns in 2008 about the excessively broad and imprecise nature of some articles of Spanish counter-terrorism legislation, including those applied in this case, which may not be in line with international law." (Amnesty International report 2010 – The State of the World's Human Rights, p. 299).

In oktober 2010 wees Amnesty International er tevens op dat Spanje er niet in slaagde artikel 174 van de 'Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment' toe te passen.

Het leidde op 29 mei 2010 zelfs tot een Baskische manifestatie in Brussel voor 'political and civil rights', georganiseerd door GaztEHerria ('Jeugd van de Natie'). In oktober 2010 kwam GaztEHerria met een nieuwe verklaring naar buiten:

"We call for the disappearance of situations involving the breach of any human, civil or political right of the Basque youth. […] We demand the disappearance of the 'incommunicado situation', in order to avoid the possible abuse that may occur through its application." (Verklaring van 14 oktober 2010).

De laatste maanden biedt zich een kans aan om deze spiraal van geweld te doorbreken. Van Baskische zijde werden verschillende initiatieven genomen die we hieronder inventariseren. Met die initiatieven wil de Baskische beweging de Spaanse staat de hand reiken om samen het vredesproces te doen slagen. Dat is een historisch moment. Enkel zo kan de patstelling worden doorbroken. Met dit voorstel van resolutie wil het Vlaams Parlement zijn steun uitspreken voor het vredesproces en delen in de hernieuwde hoop.

De links-nationalistische beweging in Baskenland, met alle organisaties en bewegingen die zich daartoe bekennen, voert al jaren een intern debat over de te volgen strategie. De uitkomst van dat debat is een duidelijke keuze voor een vreedzame strategie. Het permanente, algemene en internationaal controleerbare staakt-het-vuren dat de ETA op 8 januari 2011 heeft afgekondigd, is daarvan het meest recente resultaat.

2. Stappen in het proces

2.1. De 'Verklaring van Altsasua'

Op 14 november 2009 werd het democratische vredesproces van Izquierda Abertzale voorgesteld in Altsasua. De koerswijziging naar politieke dialoog en het inzetten van louter democratische middelen in de politieke strijd wordt hier een eerste maal officieel gemaakt:

"In de afgelopen jaren is er vooruitgang geboekt bij een aantal kwesties, die niet alleen wenselijk maar ook mogelijk waren, om op een positieve manier voor alle burgers een verandering van de cyclus teweeg te brengen: in een open politiek debat, vooral in het laatste decennium, perfect gepositioneerd om knopen te ontwarren en om oplossingen te realiseren; bij de inzet en de onvermoeibare strijd van duizenden mensen en maatschappelijke sectoren die er in geslaagd zijn werkelijke politieke veranderingen op de drempel van de mogelijkheden te tillen, met als doel de noodzaak om de kwade gevolgen van dit conflict achter zich te laten. Een koerswijziging ter vervanging van de gewapende confrontatie, de blokkade en het ontbreken van de hoop op een dialoog, een akkoord en een vrij stabiele en duurzame oplossing van het land. […]

Het basisinstrument voor de nieuwe politieke fase is het democratische proces en de uitvoering ervan, wat een unilaterale beslissing van Izquierda Abertzale is. Om dat te bereiken moet er gestreefd worden naar bilaterale of multilaterale akkoorden met Baskische politieke actoren, met de internationale gemeenschap en met de staten om het conflict op te lossen. […]

De politieke dialoog, inclusief en op gelijke voet, wordt het belangrijkste instrument voor het bereiken van overeenkomsten tussen de politieke gevoeligheden van het land. Het linkse nationalisme toont zijn volledige bereidheid om deel uit te maken van die dialoog. […]

Het democratisch proces moet de kans krijgen zich te ontwikkelen in de volledige afwezigheid van geweld en zonder inmenging, met behulp van wegen en middelen van zuiver politieke en democratische aard. We gaan uit van de overtuiging dat deze strategie, via politieke en democratische weg, ons in staat zal stellen beleidsontwikkelingen te bereiken via het democratische proces. Zuid-Afrika en Ierland zijn voorbeelden.".

Men verwijst expliciet naar de 'Mitchell Principles'. Dat zijn de principes die senator George John Mitchell naar voren heeft geschoven toen hij bemiddelde tijdens de onderhandelingen die leidden tot het Goede Vrijdagakkoord van 1998. De principes werden door alle politieke betrokkenen in het Ierse proces ondertekend, ook door Sinn Féin. Die ondertekening zette druk op het IRA (Irish Republican Army), dat uiteindelijk ontwapende. De zes grondregels zijn:

1° door middel van democratische en exclusief vredevolle middelen de politieke problemen oplossen;

2° de totale ontwapening van alle paramilitaire organisaties;
3° de garantie dat de ontwapening verifieerbaar is door een onafhankelijke commissie;
4° afzien van oppositie tegen inspanningen van anderen, tegen het gebruik van macht of ermee dreigen om zo de gang van zaken te beïnvloeden;
5° zich neerleggen bij de voorwaarden van het akkoord wanneer dat eenmaal aanvaard is, en zich ertoe verbinden om, bij eventuele onenigheid over bepaalde aspecten, via democratische en vredevolle weg die aspecten bij te sturen;
6° dringend bepleiten dat dodelijke wraaknemingen of folteringen stoppen en effectieve stappen ondernemen om die te vermijden.

De tekst is te zien als de openingstekst voor een breed intern debat binnen de Baskische beweging.

2.2. 'Zutik Euskal Herria'

Een volgende stap is de resolutie 'Zutik Euskal Herria'/ 'Stand Up Euskal Herria' (16 februari 2010). De slottekst van het debat kwam tot stand na deelname van meer dan 6500 mensen in allerlei assemblees in geheel Zuid-Baskenland. Het manifest pleit voor een niet-gewelddadige aanpak van het conflict:

"The democratic process must be developed in the complete absence of violence and without interference. Dialogue and negotiation among the political forces should be governed by the principles of Senator Mitchell. No-one will use force or threaten the use of force in order to influence the course or result of the multiparty negotiations nor to try to modify any agreement which results from them.".

2.3. De 'Verklaring van Brussel'

Op 29 maart 2010 stelde mensenrechtenadvocaat Brian Currin uit Zuid-Afrika een internationale verklaring voor in Brussel. Verschillende internationale personaliteiten (Nobelprijswinnaars, gewezen staats- en regeringsleiders en academici, gespecialiseerd in conflictoplossing) riepen de Baskische afscheidingsbeweging ETA op tot een staakt-het-vuren en de Spaanse Regering tot 'een gepast antwoord'.

De integrale verklaring luidde als volgt:

"Statement by International Leaders in Conflict Resolution and Peace Processes. We, the undersigned, welcome and commend the proposed steps and new public commitment of the Basque Pro-independence Left (Abertzale Left) to 'exclusively political and democratic' means and a 'total absence of violence' to attain its political goals. Fully carried out, this commitment can be a major step in ending the last remaining conflict in Europe.

We note the expectation that the coming months may present a situation where the commitment to peaceful, democratic and non-violent means becomes an irreversible reality. To that end, we appeal to ETA to support this commitment by declaring a permanent, fully verified ceasefire.

Such a declaration appropriately responded to by Government would permit new political and democratic efforts to advance, differences to be resolved and lasting peace attained.".

2.4. Het Akkoord van Gernika

Het Akkoord van Gernika – letterlijk een 'akkoord ten behoeve van een scenario voor vrede en democratische oplossingen' ('Bake bidean ateribide demokratikoen akordioa') – werd op 25 september 2010 ondertekend door 28 belangrijke Baskische organisaties: vijf politieke partijen, vakbonden en heel wat middenveldorganisaties. Die vragen "aan ETA en aan de Spaanse Regering de nodige besluiten te trekken en de nodige initiatieven

te nemen die toelaten om een scenario van gegarandeerde geweldloosheid en progressieve politieke normalisatie te configureren.".

Dergelijke 'toestand van geweldloosheid' moet onder meer gebaseerd zijn op de volgende elementen:
– de verklaring door ETA van een permanent, unilateraal en door de internationale gemeenschap controleerbaar staakt-het-vuren, als uitdrukking van de wil om tot een definitief einde te komen van de gewapende activiteit;
– de erkenning van burger- en politieke rechten, door activiteiten en ontwikkelingen van politieke projecten toe te laten, in overweging nemend de erkenning en de bescherming, zonder enige uitzondering, van alle mensenrechten die er de basis van uitmaken. In dat verband eisen wij de afschaffing van de 'Ley de Partidos Políticos' (Partijenwet) en de benoeming van een juridisch instrument dat zich moet bezighouden met de schendingen van de fundamentele rechten;
– het verdwijnen van alle mogelijke bedreigingen, vervolgingen, arrestaties en folteringen tegen iedere persoon om reden van zijn politieke activiteit of ideologie;
– de opheffing van beperkende maatregelen of verbodsbepalingen opgelegd aan indepen-distische militanten en organisaties omwille van hun politieke activiteit.

Ten slotte bevestigt men ook hier het belang van de Mitchellprincipes bij het verloop van het vredesproces.

3. De ETA

Zoals duidelijk moge zijn, hebben de voorgaande verklaringen niet enkel betrekking op de links-nationalistische beweging, maar roept zij evenzeer de ETA en de Spaanse staat op tot geweldloosheid.

De ETA communiceerde middels drie verklaringen en een interview.

De eerste verklaring kwam op 5 september 2010. De ETA communiceerde via de BBC onder meer dat ze al eerder had beslist geen offensieve gewapende acties op touw te zetten:

"[…] ETA confirms its commitment to finding a democratic solution to the conflict. In its commitment to a democratic process to decide freely and democratically our future, through dialogue and negotiations, ETA is prepared today as yesterday to agree to the minimum democratic conditions necessary to put in motion a democratic process, if the Spanish government is willing.

We also convey this to the international community and call on it to respond to ETA's will and commitment in order to participate in the building of a durable, just and democratic resolution to the centuries-long political struggle.

ETA announces that it took the decision several months ago not to carry out offensive armed actions. […]".

In een tweede verklaring medio september schaarde de ETA zich achter de aangehaalde Verklaring van Brussel. Men geeft aan dat het conflict een 'solide' oplossing nodig heeft, gebaseerd op het engagement van de diverse partijen en ontwikkeld op basis van gesprekken en onderhandelingen. Daarenboven toont de ETA zich bereid om samen te onderzoeken welke stappen nodig zijn voor een democratische oplossing, "inclusief de engagementen die de ETA moet aangaan". ETA verwijst ook naar het belang van de internationale gemeenschap.

Daags na Bake Bidean reageerde ETA in de Baskische krant Gara (26 september 2010). ETA liet weten bereid te zijn stappen te ondernemen om tot het gevraagde permanente, unilaterale, onvoorwaardelijke en door een internationale commissie controleerbare einde van de gewapende acties te komen.

Op 28 december 2010 gaf Arnaldo Otegi, de leider van Batasuna die sinds oktober 2009 in de gevangenis zit, in The Wall Street Journal te kennen dat de Baskische terreurbeweging ETA bereid is het geweld op te geven en via een vreedzame strategie te werken aan de vorming van een onafhankelijke Baskische staat.

Op 8 januari 2011 kwam dan het lang verwachte staakt-het-vuren van de ETA als voorlopig laatste stap op weg naar een vreedzame oplossing van het conflict. In de verklaring geeft ETA aan het idee dat een oplossing enkel mogelijk is via democratische weg door dialoog en onderhandelingen te steunen. Om dit proces te laten slagen kondigt ETA een permanent en algemeen staakt-het-vuren af dat kan worden gecontroleerd door de internationale gemeenschap.[1]

4. De internationale gemeenschap

Alle aangehaalde teksten roepen expliciet de internationale gemeenschap op om het vredesproces gaande te houden en te faciliteren, waar mogelijk.

In concreto waren er reacties van onder meer de UNPO (Unrepresented Nations and Peoples Organization) en de Friendship Group – een groep Europarlementsleden die het Baskische vredesproces steunen.

UNPO 'verwelkomt' de beslissing van de ETA om internationale bemiddeling toe te staan en om zich te laten leiden door democratische beslissingen. UNPO erkent de moed die daarvoor nodig is, maar roept de ETA en Batasuna op om op dezelfde weg verder te gaan.

De Friendship Group erkent dat als een historische kans en vraagt de internationale gemeenschap "to respond constructively helping on the creation of a peaceful and democratic scenario in the Basque Country" (16 september 2010).

Brian Currin laat zich ook niet onbetuigd. Tijdens een interview met Euronews verklaart hij: "I'm optimistic because the political situation in the Basque Country has changed irretrievably. […] And I firmly believe that Abertzale Left are on a course that is irreversible. […] I believe that the circumstances as such that we are closer to a peace process in the Basque Country that will be sustainable. And a critical ingredient of that would be, in my view, the legalisation of Batasuna." (10 september 2010).

Gerry Adams schrijft in The Guardian een opinieartikel met ongeveer dezelfde boodschap (6 september 2010).

5. Vlaanderen

De indieners van dit voorstel van resolutie vinden het evident dat een regio die een politieke evolutie naar meer autonomie achter de rug (en voor de boeg) heeft, niet alleen een bepaalde affiniteit heeft met regio's die op democratische manier naar meer autonomie streven, maar er ook solidair mee is. Ook en vooral indien die minder ver gevorderd zijn in dat streven.

Op niveau van de 'civil society' is er alvast een lange geschiedenis van samenwerking en solidariteit tussen Vlaanderen en Baskenland. Zo was er lang een steuncomité voor Bas-

[1] ETA-verklaring van 8 januari 2011.

kische schooltjes. Recent werd een Vlaams Steuncomité voor een Baskisch Vredesproces opgericht. Het lijstje met initiatieven is lang.

Maar ook in politiek opzicht geldt de affiniteit met de Baskische zaak: generaties Vlaamse volksvertegenwoordigers hebben herhaaldelijk Basken de kans gegeven zelf hun situatie uit te komen leggen en de situatie was voorwerp van parlementair debat (zie bijvoorbeeld de resolutie betreffende het geweld en de repressie in Baskenland (*Parl. St.* Vl. Parl. 1996-97, nr. 409)).

Ten slotte was er uiteraard het Belgische voorzitterschap in de tweede helft van 2010. Eén van de Vlaamse 'horizontale aandachtspunten' was de rol van de regio's binnen de EU. "Tevens moet men bij de oplossingen in kwestie de nodige aandacht hebben voor de regionale diversiteit", aldus recent nog minister-president Kris Peeters (*Parl. St.* Vl. Parl. 2009-10, nr. 361/1, p. 6), die eveneens aangaf dat hij nagaat "of wat Vlaanderen naar voren schuift niet enkel door andere lidstaten maar ook door andere regio's wordt gedragen." (ibidem, p. 16). De contacten zijn er in elk geval.

'Multi-level governance' is dan ook een aandachtspunt geworden tijdens het Belgische voorzitterschap.[2]

Maar veel belangrijker lijkt het de indieners een gebaar van menselijkheid om op te roepen de kans te grijpen die zich nu voordoet om een einde te maken aan een conflict dat al veel te veel slachtoffers heeft gemaakt. Bij dergelijke conflicten is het nutteloos om schuldigen aan te wijzen. Het is belangrijker alle partijen op te roepen om samen een einde te maken aan de spiraal van geweld.

6. Opzet

Heel wat mensen uit het Baskenland die zich van ver of van dichtbij inzetten voor de Baskische ontvoogding, kijken met verwondering naar het autonomiestreven van Vlaanderen. Dat dat zonder enige vorm van geweld is kunnen gebeuren, is voor hen een bron van inspiratie om nu hard in te zetten op deze koerswijziging van hun strategie. Met dit voorstel van resolutie wil het Vlaams Parlement die koerswijzing ondersteunen.

De indieners van dit voorstel van resolutie willen zich niet mengen in een Spaans-Baskische aangelegenheid. Maar gezien de verbondenheid tussen Vlaanderen en Baskenland, gezien de expliciete oproep aan de internationale gemeenschap en gezien de ambitie van Vlaanderen om zichtbaar te zijn op het internationale toneel, wenst het Vlaams Parlement de Vlaamse Regering aan te manen haar verantwoordelijkheid te nemen op het internationale toneel, en met name de Baskische en Spaanse Regering op haar verantwoordelijkheid te wijzen wat mensenrechten, burgerrechten en politieke rechten betreft.

Matthias DIEPENDAELE

Ward KENNES

Jan ROEGIERS

Fientje MOERMAN

Boudewijn BOUCKAERT

Filip WATTEEUW

[2] "Het Belgisch Voorzitterschap zal, meer in het bijzonder via 'multi-level governance', de opvolging van het Spaans Voorzitterschap verzekeren wat betreft het partnerschap tussen de EU, de lidstaten en de lokale en regionale overheden." (Programma voor het Belgisch Voorzitterschap van de Raad van de EU).

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– overwegende dat:
  1° de politieke, sociale en culturele onderdrukking van de Baskische bevolking tijdens het autoritaire Francoregime heeft geleid tot een gewapende bevrijdingsstrijd;
  2° dat het laatste gewapende conflict is in Europa, dat al decennia aansleept en dat heeft geleid tot een vicieuze cirkel van geweld;
  3° het geweld van de ETA (Euskadi Ta Askatasuna) reeds aan 820 slachtoffers het leven heeft gekost en dat elke vorm van terrorisme onaanvaardbaar is;

– gelet op:
  1° het criminaliseren van politieke partijen en strekkingen (Batasuna, Udalbiltze) en het verbieden van referenda en betogingen;
  2° de diverse rapporten van mensenrechtenorganisaties over de behandeling van gedetineerden in Spaanse gevangenissen;

– overwegende hoe moeilijk het is om de vicieuze cirkel van terreur, geweld en politieke intimidatie te doorbreken en overwegende de stappen die daarin werden ondernomen door de Baskische nationalistische beweging en de ETA;

– gelet op het feit dat:
  1° er reeds maanden een proces bezig is waarbij de brede nationalistische beweging het politieke pad verkiest en niet het pad van het geweld, zoals blijkt uit:
    a) de 'Verklaring van Altsasua', 14 november 2009;
    b) 'Zutik Euskal Herria'/'Stand Up Euskal Herria', 16 februari 2010. De essentie ervan is dat men kiest voor louter democratische middelen en geweld dus afzweert;
    c) het Akkoord van Gernika 'ten behoeve van een scenario voor vrede en democratische oplossingen' ('Bake bidean ateribide demokratikoen akordioa'), 25 september 2010;
    d) de oprichting van een nieuwe politieke partij in Iruña, die expliciet vreedzaam is en geweld veroordeelt, 27 november 2010;
  2° dat politieke proces uitmondde in een verklaring van de ETA waarin zij een permanent, algemeen staakt-het-vuren afkondigt dat kan worden gecontroleerd door de internationale gemeenschap;

– gelet op:
  1° de 'Verklaring van Brussel' die op 29 maart 2010 ondertekend werd door 21 prominente intellectuelen en (politieke) leiders, waaronder Brian Currin, The Nelson Mandela Foundation en verscheidene Nobelprijslaureaten (Betty Williams, John Hume, aartsbisschop Desmond Tutu, president F.W. de Klerk);
  2° de expliciete oproepen aan de internationale gemeenschap in de aangehaalde manifesten;
  3° de positieve respons daarop vanwege diverse personen en instanties van de internationale gemeenschap zoals UNPO (Unrepresented Nations and Peoples Organization), de 'Friendship Group' in het Europees Parlement enzovoort;

– overwegende artikel 1 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (1966) dat zegt dat "alle volkeren het zelfbeschikkingsrecht bezitten. Uit hoofde van dit recht bepalen zij in alle vrijheid hun politieke status en streven zij vrijelijk hun economische, sociale en culturele ontwikkeling na.";

– gelet op de door Vlaanderen naar voren geschoven prioriteiten in het kader van het Belgische voorzitterschap inzake de rol van de regio's, 'multi-level governance' en regionale diversiteit;

– overwegende dat:
  1° de vreedzame Vlaamse ontvoogdingsstrijd als inspiratie kan dienen voor de volledige Baskische beweging om het gebruik van geweld als strategie en politiek drukkingsmiddel af te zweren;
  2° men dat unieke moment niet mag laten voorbijgaan, maar dat alle actoren bereid moeten zijn om extra stappen te zetten om het vredesproces te doen slagen;

– vraagt de Vlaamse Regering:
  1° de Spaanse en Baskische Regering op hun verantwoordelijkheid te wijzen om het vredesproces constructief mee vorm te geven;
  2° op diverse Europese fora (diverse organen van de Europese Unie, het netwerk van Europese Regio's met Wetgevende Bevoegdheid REGLEG enzovoort) de problematiek onder de aandacht te brengen;
  3° daarbij aandacht te hebben voor een vreedzaam proces, voor de toepassing van alle (individuele en collectieve) mensenrechten, burgerrechten en politieke rechten;
  4° de Federale Regering te vragen hetzelfde te doen.

Matthias DIEPENDAELE

Ward KENNES

Jan ROEGIERS

Fientje MOERMAN

Boudewijn BOUCKAERT

Filip WATTEEUW